

Lag

om ändring av lagen om rättegång i brottmål

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) 1 kap. 6 a § 2 mom. och 9 § 1 mom., 3 kap. 9 § 1 mom. och 10 § 2 mom., 5 a kap. 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten, 1 § 2 mom. och 2 § 1 och 3 mom. samt 8 kap. 11 § 1 mom. och 12 §,

av dem 1 kap. 6 a § 2 mom. sådant det lyder i lag 670/2014, 3 kap. 9 § 1 mom. och 5 a kap. 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten sådana de lyder i lag 455/2011, 3 kap. 10 § 2 mom. samt 5 a kap. 1 § 2 mom. och 2 § 3 mom. sådana de lyder i lag 243/2006 samt 5 a kap. 2 § 1 mom. samt 8 kap. 11 § 1 mom. och 12 § sådana de lyder i lag 423/2018, samt

fogas till 1 kap. 14 § ett nytt 2 mom., i stället för det 2 mom. som upphävts genom lag 733/2015, till 5 kap. 3 § 1 mom., sådant det lyder i lag 589/2019, en ny 6 a-punkt, till 5 kap. 8 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 243/2006 och 612/2011, ett nytt 4 mom. samt till 5 a kap. 8 §, sådan den lyder i lag 243/2006, ett nytt 3 mom. som följer:

1 kap.

Om åtalsrätt och åtalsprövning

6 a §

Ett beslut om åtalseftergift ska motiveras. Av motiveringen ska på det sätt som ärendets art och omfattning förutsätter den bevisvärdering och rättsliga slutledning på vilka beslutet grundar sig framgå.

9 §

Beslutet om åtalseftergift ska fattas och delges den som eftergiften gäller och målsäganden i så god tid att målsäganden har tillräckligt med tid för att bereda och väcka åtal som avses i 14 §. Delgivningen ska sändas per post eller med iakttagande av 11 kap. i rättegångsbalken. Om brottet har ett mycket stort antal målsägande, kan beslutet delges dem genom offentlig delgivning med iakttagande av 62 § i förvaltningslagen (434/2003).

14 §

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas också på ett beslut av förundersökningsmyndigheten att inte registrera en anmälan om brott.

3 kap.

Om privaträttsligt anspråk

9 §

Har åklagaren väckt åtal för ett brott, är åklagaren på målsägandens begäran skyldig att i samband med åtalet även föra målsägandens talan beträffande dennes privaträttsliga anspråk mot svaranden i brottmålet, om detta kan ske utan väsentlig olägenhet och anspråket inte är uppenbart ogrundat. Åklagaren får redan under förundersökningen träffa ett avgörande om att föra talan beträffande ett privaträttsligt anspråk. Om åklagaren inte åtar sig att driva målsägandens privaträttsliga anspråk, ska åklagaren meddela målsäganden detta med iakttagande av 1 kap. 9 § 1 mom.

10 §

Domstolen kan även per telefon eller med hjälp av någon annan lämplig dataförmedling uppmana målsäganden eller någon annan som har rätt att framställa privaträttsliga anspråk i saken att inom en viss tid framställa sina anspråk och grunderna för anspråken till domstolen. Om antalet personer som en uppmaning gäller är mycket stort, kan uppmaningen delges dem genom offentlig delgivning med iakttagande av 62 § i förvaltningslagen. Härvid tillämpas inte det som i 1 mom. i denna paragraf föreskrivs om avvisande av anspråk. Anspråken och grunderna för dem får på domstolens begäran tillställas domstolen per telefon eller med hjälp av någon annan lämplig dataförmedling. Om sådana anspråk eller grunder för anspråk som har framställts muntligen är oklara, kan domstolen kräva att de bekräftas skriftligen.

5 kap.

Om väckande av åtal

3 §

I stämningsansökan ska uppges

6 a) åklagarens motiverade synpunkt om huruvida målet lämpar sig för behandling utan att huvudförhandling hålls eller trots svarandens utevaro samt förslag på arten av och den maximala storleken på straffet,

8 §

En stämningsman får av särskilda skäl verkställa stämning genom att muntligen meddela de omständigheter i fråga om stämningen som avses i 9 § 1 mom. och i övrigt med iakttagande av 3 mom. i denna paragraf om tillställande av annat material. En förutsättning är dessutom att detta är lämpligt med hänsyn till handlingarnas omfattning och art och att mottagaren tveklöst får del av handlingarna och förstår innebörden av delgivningen.

5 a kap.

Om avgörande av mål utan huvudförhandling

1 §

Ett mål kan avgöras utan att huvudförhandling hålls (*skriftligt förfarande*), om
1) det för inget enskilt brott som avses i ett av åklagaren väckt åtal under de omständigheter som nämns i åtalet har föreskrivits strängare straff än böter eller fängelse i högst fyra år,

2) svaranden har erkänt den gärning som anges i åklagarens åtal och meddelat att svaranden ämnar samtycka till att målet behandlas i skriftligt förfarande och inte inom utsatt tid har meddelat att svaranden yrkar att huvudförhandling hålls i målet,

I skriftligt förfarande kan inte dömas ut strängare straff än fängelse i ett år.

2 §

Om det utifrån förundersökningen eller annars finns anledning att anta att det finns förutsättningar för skriftligt förfarande, ska svaranden i samband med delgivningen av stämningen, stämmingsansökan och ett sådant anspråk som avses i 3 kap. 10 § uppmanas att skriftligen inom 14 dagar från delgivningen meddela tingsrätten om svaranden yrkar att huvudförhandling hålls i målet. Svaranden ska samtidigt upplysas om arten av och den maximala storleken på det straff som åklagaren föreslår. Svaranden ska även upplysas om vad yrkandet om att huvudförhandling hålls innebär för behandlingen av målet.

Om svaranden inte inom utsatt tid tillställer tingsrätten ett sådant yrkande som avses i 1 mom. och de andra i 1 § föreskrivna förutsättningarna för att avgöra målet i skriftligt förfarande föreligger, ordnas ingen huvudförhandling i målet utan saken avgörs utan dröjsmål i skriftligt förfarande, om det inte finns skäl att överföra målet till huvudförhandling. Ärendet ska behandlas i ett så ändamålsenligt förfarande som möjligt.

8 §

Om svaranden har dömts till straff utan att huvudförhandling hållits, men på grund av laga förhinder inte inom utsatt tid har kunnat begära att huvudförhandling hålls, har svaranden rätt att få målet behandlat på nytt genom en anmälan till tingsrätten inom 30 dagar från det att hindret i fråga har upphört och senast ett år från den dag då den utsatta tiden löpte ut. Styrker svaranden inte sitt laga förhinder, ska målet inte prövas.

8 kap.

Om parterna

11 §

Trots bestämmelserna i 3 § kan målet prövas och avgöras trots svarandens utevaro, om svarandens närvaro inte är behövlig för utredningen av målet och svaranden har kallats till domstolen vid äventyr av sådan påföljd. Svaranden kan i så fall dömas till ordningsbot, böter eller fängelse i högst ett år och till en förverkandepåföljd på högst 10 000 euro. Ärendet ska behandlas i ett så ändamålsenligt förfarande som möjligt.

12 §

När ett mål prövas och avgörs trots svarandens utevaro kan sådan bevisning tas emot som har åberopats i stämmingsansökan eller annars i god tid före behandling av målet har tillkännagivits svaranden.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2026.

På ärenden som har anhängiggjorts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de 5 a och 8 kap. som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 17 april 2026

Republikens President

Alexander Stubb

Justitieminister Leena Meri